

Haasteet ja tulevaisuudennäkymät EU:ssa: elämänlaatu ja julkiset palvelut

Eurofound pyrkii työssään johdonmukaisesti dokumentoimaan ja analysoimaan menneisyyttä tarkoituksena muokata ja parantaa tilannetta tulevaisuudessa. Eurofound on tutkinut laajasti elämänlaatua ja yhteiskuntaa Euroopan unionissa monen vuoden ajan. Se käyttää tähän työhön pohjautuvaa tietoa, dataa ja analyyseja auttaakseen päätöksentekijöitä ymmärtämään tapahtunutta kehitystä, havaitsemaan haasteita ja hahmottamaan toimenpiteitä, joiden avulla kaikkien EU:ssa asuvien ihmisten elämää voitaisiin parantaa.

Tähän kertomukseen on koottu perusteellista aineistoa yhteiskunnan ja julkisten palvelujen laadusta, ja se perustuu pääasiassa vuodesta 2016 lähtien tehtyyn tutkimukseen. Kertomuksessa todetaan, että ihmisten elämänlaatuun vaikuttaa syvästi heidän mahdollisuutensa saada laadukkaita palveluja sellaisilla aloilla kuin koulutus, terveydenhuolto sekä asumis- ja sosiaalipalvelut, ja siinä kiinnitetään erityistä huomiota alueelliseen ja sosiaaliseen tasa-arvon puutteeseen sekä mahdollisuuksien mukaan ajan myötä tapahtuneisiin muutoksiin.

Lähtökohtana on Euroopan elämänlaatu tutkimus (EQLS), joka on alusta saakka eli vuodesta 2003 lähtien sisältänyt kysymyksiä yhteiskunnan laadun eri näkökohdista, kuten yhteiskunnan jännitteistä, sosiaalisesta pääomasta, luottamuksesta instituutioihin sekä niiden palvelujen laadusta, jotka ovat ensiarvoisen tärkeitä ihmisten hyvinvoinnille. Euroopan elämänlaatu tutkimus tarjoaa edustavia tietoja aikuisväestöstä kaikissa EU:n 28 jäsenvaltiossa. Myös muita vertailukelpoisia eurooppalaisia kyselytutkimuksia analysoidaan, ja tapaustutkimuksia esitetään niiden toimintalinjojen ja toimenpiteiden havainnollistamiseksi, joita on toteutettu palvelujen laadun ja elämänlaadun parantamiseksi. Vaikka aineistossa tarkastellaan palvelujen tarjoamista koko väestölle, painopiste on palveluissa, jotka on tarkoitettu ihmisille, joilla on terveydellisiä, sosiaalisia tai hoivaan liittyviä ongelmia. Myös nuoremman väestönsosan tarpeisiin keskitytään, esimerkiksi lastenhoitopalveluihin, kouluihin, teini-ikäisille ja nuorille aikuisille tarkoitettuihin sosiaalipalveluihin sekä pakolaisten kotouttamiseen.

Kokonaisuutena kertomus osoittaa monella alueella myönteistä kehitystä, mutta siinä korostuu myös jatkuva tasa-arvon puute eri maiden ja yhteiskuntaluokkien välillä. Palvelujen tarjoamisessa on huomattavia aukkoja samoin kuin erilaisia esteitä tehokkaalle palvelujen piiriin pääsulle. Vaikka tulokset esittävät palvelujen laadusta epätasaisen kuvan, ne osoittavat myös, miten voitaisiin tarjota parempaa tukea. Ne välittävät viestin, että on olennaisen tärkeää parantaa laadukkaiden julkisten palvelujen

tarjoamista, jotta Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin tavoitteet voitaisiin saavuttaa.

EDISTYS

- *Sosiaalista yhteenkuuluvuutta koskevia myönteisiä asioita* Luottamus ihmisiin pysyy suurelta osin vakaana, ja yleinen luottamus instituutioihin EU:n tasolla on elpynyt; samoin koettu sosiaalinen syrjäytyminen on vähentynyt.
- *Julkisten palvelujen merkittävä näkyvyys* Julkisia palveluja pidetään Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin kulmakivenä, ja erityisenä painopisteenä on parantaa laadukkaisiin palveluihin pääsyä kaikille.
- *Parannukset laadussa* Arvioinnit julkisten palvelujen (varsinkin terveydenhuolto- ja lastenhoitopalvelujen) laadusta ovat parantuneet, erityisesti maissa, joissa arviot laadusta ovat aiemmin olleet heikkoja.
- *Julkisten palvelujen myönteinen yhteys luottamukseen* Julkisten palvelujen koettu laatu on tärkeä tekijä. Se liittyy luottamukseen instituutioita kohtaan ja osoittaa, että yleisön osallistuminen palvelujen suunnitteluun on tärkeää.
- *Aktiivinen kansalaisuus ja kansalaisosallistuminen* Kummankin korkea taso merkitsee hyötyä; tähän investoimisessa on paljon potentiaalia luottamuksen ja yhteenkuuluvuuden lisäämiseksi.
- *Entistä enemmän verkkopalveluja käytössä* Digitalisoinnin kasvu on ilmeistä monella alueella, ja todennäköisesti se jatkuu varsinkin nuorten ja vaikeasti saavutettavien ryhmien osalta.
- *Sähköisten terveydenhuoltopalvelujen merkittävä potentiaali* Useimmilla jäsenvaltioilla on paljon mahdollisuuksia lisätä sähköisten terveydenhuoltopalvelujen käyttöä, mutta asiaan vaikuttavat myös henkilöstön koulutus, kannustimet ja tietotekniset järjestelmät.

HAASTEET

- **Luottamus** Vaikka luottamuksen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden taso on elpynyt EU:ssa kokonaisuutena finanssikriisin jälkeen, keskimääräinen luottamus kansallisiin instituutioihin oli vuonna 2016 jäsenvaltioista lähes puolessa alhaisempi kuin ennen kriisiä.
- **Yhteiskunnalliset jännitteet** Koetut jännitteet etnisten ryhmien ja uskonnollisten ryhmien välillä olivat yleisempiä vuonna 2016 kuin ennen kriisiä, ja ne vaikuttivat huomattavan kielteisesti luottamukseen instituutioihin.
- **Sosiaalinen osallisuus** Yksinäisyys, mielenterveyden ongelmat ja sosiaalinen syrjäytyminen ovat yleisiä varsinkin ikääntyneiden keskuudessa Keski- ja Itä-Euroopassa, mikä johtuu osaksi heikosti kehittyneistä hoitopalveluista.
- **Terveystenhoito** Vaikka tyytyväisyys terveydenhuollon eri näkökohtiin on parantunut, monet olivat tyytymättömiä hoitoaan koskevaan tiedottamiseen ja neuvonpitoon, ja tämä oli yleisempää suurempi alhaisen tulotason ihmisillä.
- **Digitaalitekniikan vaikutus** Digitaalitekniikan leviäminen ja käyttö vaikuttaa hitaalta terveydenhuoltopalveluissa ja varsinkin sosiaalipalveluissa, ja jäsenvaltioiden välillä oli tässä suuria eroja.
- **Lastenhoito** Kustannukset ovat koko EU:ssa keskimäärin suurempi este lastenhoitopalvelujen käytölle kuin hoitopaikkojen puute, etäisyys tai aukioloajat.
- **Nuoret** On vahvoja viitteitä siitä, että mielenterveysongelmien riski on kasvanut 12–24 vuoden ikäisillä; monia ryhmiä on vaikea tavoittaa, kuten kroonisista terveysongelmista kärsiviä, maaseudulla asuvia ja niitä, jotka eivät ole työssä eivätkä koulutuksessa.
- **Maahanmuuttajien kotouttaminen** Viimeaikaiset leikkaukset pakolaisille tarkoitetuissa palveluissa useissa jäsenvaltioissa ovat vaikuttaneet kielteisesti niiden ylläpidettävyyteen, saavutettavuuteen ja laatuun.
Epävarmuus Koettua tuloihin, asumiseen ja työllisyyteen liittyvää epävarmuutta havaitaan yhä enemmän; se on usein laajalle levinnyttä ja vaikuttaa kielteisesti hyvinvointiin ja luottamukseen.

MITÄ SEURAAVAKSI?

- On saatava lisää vertailukelpoista koko EU:n kattavaa tietoa sellaisista ryhmistä yhteiskunnassa, joilla on ilmeisiä tarpeita, kuten teini-ikäiset, maahanmuuttajat ja laitoksissa asuvat.
- **Parempia rekrytointi- ja koulutuskäytäntöjä** tarvitaan kipeästi joissakin julkisissa palveluissa, esimerkiksi pitkäaikaishoidossa, jossa on myös vaikea pitää henkilöstöä (osaksi huonon palkan ja heikkojen ja työolojen vuoksi).
- **Lisää huomiota on kiinnitettävä** lisääntyvään epäoikeudenmukaisuuden tunteeseen (maiden, alueiden ja ryhmien välillä), varsinkin laadukkaisiin julkisiin palveluihin pääsyn yhteydessä.
- Tarvitaan **riipeä ja parempi pääsy** perusterveydenhuoltoon, sosiaalipalveluihin ja pitkäaikaishoitoon varhaisen asiaan puuttumisen käynnistämiseksi, tarpeiden seuraamiseksi ja ongelmien pahenemisen ehkäisemiseksi.
- **Tarvitaan lisää ohjeita** siitä, miten viralliset palvelut ja omaishoito voidaan yhdistää tehokkaasti.
- Tarvitaan **lisää ja parempia mahdollisuuksia** ikääntyneille osallistua yhteiskuntaan palkkatyön jälkeen sekä laadukkaammat asuinolot ja paikallisympäristö, jotka mahdollistavat kestävänsä asumisen yhteisössä.
- **Julkisia investointeja** olisi suunnattava pitkäaikaishoitopalveluihin sekä kotihoidon ja kotiaavun parannuksiin jäsenvaltioissa, joissa tulot ovat alhaisimmat (lähes puolessa jäsenvaltioista).
- Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden mielenterveysongelmien **parempi seuranta** ja psykologisen tuen tarjoaminen on tarpeen heidän kotoutumisensa nopeuttamiseksi.
- Olisi otettava käyttöön enemmän **yhteistyöhön perustuvia ja koordinoituja lähestymistapoja** maahanmuuttajien optimaalisen kotoutumisen varmistamiseksi ja priorisoitava erityisiä naisiin keskittyviä aloitteita käsiteltäessä kasvanutta määrää naispuolisia pakolaisia.
- **Paikallis- ja aluetason viranomaisten vakiintunutta asemaa** voidaan käyttää julkisten palvelujen tarjoamista koskevan alueellisen epätasa-arvon korjaamiseksi ja edistää sosiaalipalvelujen digitalisointia.

Lisätietoja

Kertomus ”Challenges and prospects in the EU: Quality of life and public services” (haasteet ja tulevaisuudennäkymät EU:ssa: elämänlaatu ja julkiset palvelut) on saatavana osoitteessa <http://eurofound.link/ef19039>

Tutkimusjohtaja: Robert Anderson

information@eurofound.europa.eu